

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“ФІЛОСОФІЯ”
(для бакалаврів)

МАУП

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2010

Підготовлено доцентом кафедри філософії *В. В. Козачинською*

Затверджено на засіданні кафедри філософії (протокол № 19 від 23.02.09)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Козачинська В. В. Навчальна програма дисципліни “Філософія” (для бакалаврів). — К.: ДП «Вид. дім «Персонал» , 2010. — 30 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Філософія”, теми контрольних робіт (рефератів), питання для самоконтролю, список літератури.

- © Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2010
- © ДП «Видавничий дім «Персонал», 2010

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальну програму з філософії розроблено відповідно до вимог Міністерства освіти і науки України, типових програм для вищих навчальних закладів і тематичного плану курсу. Метою вивчення дисципліни є вироблення уявлень про сутність і специфіку філософії як світоглядних основ життєдіяльності людини, її евристичний потенціал та місце у культурі й пізнанні; ознайомлення з історичним розвитком філософії, його внутрішньою логікою, структурою філософського знання; залучення філософської культури мислення у процес формування інтелектуальних здібностей студентів; формування у студентів інтересу до “непрактичних” (метафізичних) вимірів людського буття.

Завдання дисципліни — сприяти гуманізації освіти через ознайомлення студентів з основами знань із філософії, розвинути їх здатності до самостійного аналізу складних явищ суспільного життя й уміння пов’язувати вирішення загальнофілософських проблем із питаннями економічної, юридичної, управлінської теорії та практики.

Філософія посідає гідне місце в системі освіти та науки України. Це пояснюється її багатовіковим досвідом критично-рефлексивного аналізу життєвих орієнтацій і цінностей, важливою роллю у формуванні загальної культури особистості. Історично філософія тісно пов’язана з наукою. Окремі науки виникали в результаті відокремлення від філософії, але й у наш час значна частина наук зберігає тісний зв’язок із філософією. Це стосується логіки, етики, естетики, соціології, психології, політології, історії та ін. Філософія виконує інтегруючу, аналітичну, критичну, оціночну та інші функції щодо окремих наук.

Оволодіння основами філософських знань допоможе студенту стати фахівцем, який уміє мислити й діяти самостійно. Саме життя спонукає до філософського осмислення людиною свого ставлення до дійсності, її світоглядної орієнтації, усвідомлення нею свого місця та ролі в суспільстві. У наш час принципової значущості набувають питання соціальної й особистої активності, відповідальності за свої вчинки у зв’язку з необхідністю переглянути застарілі форми та методи діяльності. У з’ясуванні складних проблем життя, формуванні адекватних світоглядних орієнтирів і цінностей особлива роль належить філософії.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“ФІЛОСОФІЯ”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
1 2	Змістовий модуль I. Філософська пропедевтика Причини виникнення філософії як форми світогляду Предмет, методи, призначення та функції філософії в суспільстві
3 4 5 6 7	Змістовий модуль II. Історія виникнення і розвитку філософських проблем Філософія стародавнього Сходу Філософія античної Європи Філософія Середніх віків та епохи Відродження Філософія Нового часу Розвиток філософії у XIX-XX ст.
8	Змістовий модуль III. Українська національна філософія Традиції та особливості розвитку філософської думки в Україні
9	Змістовий модуль IV. Онтологія Співвідношення свідомості (духу) і матерії
10 11 12	Змістовий модуль V. Гносеологія Принципи, рівні та методи пізнання Вчення про істину та її критерії Діалектика як філософське вчення про пізнання і розвиток
13 14	Змістовий модуль VI. Антропологія Проблема людини у філософії. Сутність і призначення людини Практичний спосіб людського буття у природному і соціальному світах
15	Змістовий модуль VII. Соціальна філософія Будова людського суспільства
16	Змістовий модуль VIII. Філософія історії Джерела, спрямованість та рушійні сили історії розвитку людства
17	Змістовий модуль IX. Культура та цінності Філософія та культура
Разом годин: 108	

ЗМІСТ **дисципліни** **“ФІЛОСОФІЯ”**

Змістовий модуль I. Філософська пропедевтика

Історичні передумови та причини виникнення філософії: поділ праці на фізичну й розумову; розвиток ремесла і торгівлі; культурний обмін; наявність демократичних елементів в управлінні державою та ін.

Філософія — одвічна активно-діяльнісна любов людини до мудрості. Специфіка філософського знання. Різноманітність уявлень про мудрість. Філософія як історична форма суспільної свідомості. Специфіка міфу, релігії та науки як історичних форм світогляду.

Відношення: “людина — світ” як предмет філософії. Практичне, пізнавальне ставлення людини до світу і до самої себе як предмет філософського пізнання. Історичні зміни предмета філософії.

Функції філософії. Світоглядна функція. Світогляд як теоретичне ставлення до сущого з позицій належного. Структура світогляду. Світовідчуття, світосприйняття, світорозуміння. Основні світоглядні проблеми філософії, їх сутність, специфіка та взаємозв'язок. Онтологічна функція. Протилежність і єдність матеріалізму та ідеалізму. Гносеологічна (пізнавальна) функція. Методологічна функція філософії. Методологія та її різновиди. Загальнонаукові методи як усвідомлені людиною способи пізнання і практичної діяльності, що адекватні природі реальності. Діалектика та метафізика як найзагальніші філософські методи пізнання, їх співвідношення. Культурно-виховна функція філософії. Філософія — квінтесенція духовної культури людства.

Значення філософії у культурному становленні та розвитку людини. Духовний досвід філософії в усвідомленні одвічних проблем життя і смерті, добра і зла, смислу людського буття, щастя і нещастя, цінностей людського буття. Гуманістична орієнтація філософії, пошук засобів справжнього утвердження гуманізму.

Тема 1. Причини виникнення філософії як форми світогляду

1. Культурно-історичні передумови виникнення філософії.
2. Поняття світогляду та його структура.
3. Особливості основних історичних форм світогляду:

- а) міфу;
 - б) релігії;
 - в) науки.
4. Специфіка філософії як історичної форми світогляду.
 5. Сучасні світоглядні парадигми.

Література: основна [1; 3–11; 18; 20];
додаткова [29; 33; 35; 46]

Тема 2. Предмет, методи, призначення та функції філософії в суспільстві

1. Предмет філософії.
2. Основні філософські методи:
 - а) метафізика;
 - б) діалектика.
3. Основні функції філософії:
 - а) онтологічна;
 - б) пізнавальна (гносеологічна);
 - в) світоглядна;
 - г) методологічна;
 - д) аксіологічна;
 - е) культурно-виховна.

Література: основна [1; 3; 8; 18; 20];
додаткова [29; 46]

Змістовий модуль II. Історія виникнення і розвитку філософських проблем

Історія філософії як сходження до вершин людського самопізнання. Стародавня філософія як зародок і колыска наступних типів філософії. Єдність і різноманіття історико-філософських парадигм Сходу й Заходу. Людина – змістове ядро всіх проблем стародавньої філософії.

Прафілософія Індії: “Веди”, “Упанішади”. Проблема позбавлення людини страждань у філософії Стародавньої Індії. Основні категорії індійської філософії: брагман, атман, пракриті, пуруша, ахімса, карма, сансара, мокши та ін. Ортодоксальні (даршани) та неортодоксальні школи індійської філософії.

Прафілософія Китаю. Категорія “дао” у давньокитайській філософії – фіксація закономірної основи людських пошуків щастя. Учен-

ня Конфуція про людину: проблеми самоконтролю, самоврядування, “окультурення” внутрішнього життя.

Мудрість як безпосереднє джерело щастя у тлумаченні античної філософії. Основні школи “досократівської” філософії: Мілетська, Елейська, Піфагорійська, Атомістська та ін. Морально-етична проблематика у творчості Сократа. Ідеалізм Платона і його вчення про державу. Метафізика Аристотеля, його соціальна філософія. Філософські школи пізньої грецької античності (еллінізм): епікурейська, скептицизм, стоїцизм. Римська філософія: еклектика, неоплатонізм.

Нові умови розвитку філософії в епоху Середньовіччя. Основні регіони розвитку середньовічної філософії: Західна Європа, Візантія, мусульманський Схід. Релігійний характер філософських пошуків. Від політеїзму до монотеїзму. Апологетика і патристика. Містика і схоластика. Теологія і теософія. Специфіка предмета середньовічних філософських роздумів і вірувань: креаціанізм, гріх, спокута, спасіння людини та ін. Проблема співвідношення віри і знання, цінностей земного життя і християнського милосердя. Боротьба між християнською догматикою і єресями.

Основний зміст культури епохи Відродження і його відбиття у філософському антропоцентризмі. Проблема людської особистості у гуманістичній філософській традиції епохи Відродження. Основні філософські ідеї епохи Відродження: геліоцентризм, вчення про нескінченність Всесвіту, пантеїзм, гілозоїзм, діалектика та ін. Філософія Реформації. Соціальна філософія епохи Відродження: практичний аморалізм Н. Макіавеллі, утопічний комунізм Т. Кампанелли і Т. Мора.

Якісно нова спрямованість філософії в епоху ранніх буржуазних революцій у Європі. Критика середньовічної схоластики і містики, пошуки продуктивного методу пізнання у філософії Ф. Бекона і Р. Декарта. Емпіризм (Дж. Локк, Д. Берклі, Д. Юм та ін.) і раціоналізм (картезіанство) як альтернативні засади пізнавального процесу. Проблема субстанції та її вирішення у філософських системах Б. Спінози, Г. Лейбніца та ін. Новий соціальний ідеал у філософії Провсвітництва. Проблема шляхів соціального звільнення людини у французькій філософії. Механістичний матеріалізм XVIII ст.

Специфіка класичної німецької філософії. Моральний смисл обмеження людського розуму і розширення меж віри у філософії І. Канта. Активна самодіяльність людського Духу – наскрізна тема ідеалізму Г. Фіхте. Ідеалістична діалектика розвитку світу і людини

як основне досягнення гегелівської філософії. Гуманістичний зміст антропологічного матеріалізму Л. Фейєрбаха.

Шляхи подолання людського відчуження у філософії К. Маркса і Ф. Енгельса. Проблема свободи і цілісного розвитку людини. Сутність матеріалістичного розуміння історії. Капіталізм як система економічної експлуатації. Нова концепція соціально-історичної практики і суспільної свідомості. Вчення про пролетарську революцію і комунізм.

Проблема несвідомого та ірраціонального у філософії Заходу XIX-XX ст. (А. Шопенгауер, Ф. Ніцше, А. Бергсон та ін.). Сцієнтизм і антисцієнтизм. Етапи розвитку позитивізму і його різновиди. Психологія З. Фрейда: співвідношення свідомого і неусвідомленого. Проблема сутності й існування, відчуження і свободи, життя і смерті у філософії екзистенціалізму (М. Хайдеггер, К. Ясперс, А. Камю, Ж.-П. Сартр та ін.). Феноменологічні дослідження Е. Гуссерля та його послідовників. Проблема розуміння у філософській герменевтиці. Еволюція релігійної філософії (Т. де-Шарден, Жільсон, Марітен, Барт, К. Войтило — папа Іоанн-Павло II та ін.).

Тема 3. Філософія стародавнього Сходу

1. Єдність і різноманітність історико-філософських парадигм Сходу та Заходу.
2. Основні ідеї давньоіндійської філософії.
3. Ортодоксальні (даршани) школи індійської філософії:
 - а) веданта і міманса;
 - б) ньяя і вайшешика;
 - в) санкх'я і йога.
4. Неортодоксальні школи індійської філософії:
 - а) буддизм;
 - б) джайнізм.
5. Основні школи давньокитайської філософії:
 - а) даосизм;
 - б) конфуціанство;

Література: основна [4; 10; 26; 27];
додаткова [35]

Тема 4. Філософія античної Європи

1. Космоцентризм античної філософії, її характерні риси.
2. Основні школи досократівської античної філософії:
 - а) мілетська;
 - б) елейська;
 - в) піфагорійці;
 - г) атомісти.
3. Класична афінська філософія:
 - а) етичні пошуки Сократа;
 - б) ідеалізм Платона і його вчення про державу;
 - в) метафізика і політичні погляди Аристотеля.
4. Основні еліністичні та римські школи античної філософії:
 - а) скептики;
 - б) кініки;
 - в) епікурейці;
 - г) римські еkleктики;
 - д) неоплатоніки.

Література: основна [2; 4–6; 8–10; 18; 26; 27];
додаткова [3; 21; 37; 38; 43]

Тема 5. Філософія Середніх віків та епохи Відродження

1. Характер і специфіка філософії Середньовіччя.
2. Основні етапи розвитку філософії Середньовіччя:
 - а) апологетика;
 - б) патристика;
 - в) схоластика.
3. Моральне вчення християнства.
4. Основні ідеї філософії Відродження: антропоцентризм, натур-філософія, гілозоїзм, пантеїзм та діалектика.
5. Геліоцентризм і вчення про нескінченність Всесвіту (Копернік, Г. Галілей, Дж. Бруно та ін.).
6. Філософсько-релігійні ідеї протестантизму.
7. Соціальна філософія епохи Відродження:
 - а) практичний аморалізм Н. Макіавеллі;
 - б) ідеї “комуністів-утопістів” (Т. Мора, Т. Кампанелли).

Література: основна [2; 4–6; 8–10; 18; 26; 27];
додаткова [30; 35; 50]

Тема 6. Філософія Нового часу

1. Загальна характеристика філософії Нового часу.
2. Філософські пошуки основи науки: проблеми методу і субстанції.
3. Раціоналізм та емпіризм як основні підходи до вирішення проблеми джерела пізнання..
4. Вчення про індуктивний метод Ф. Бекона.
5. Вирішення Р. Декартом проблеми методу пізнання.
6. Гносеологічна концепція Д. Локка.
7. Проблема субстанції у філософії Б. Спінози і Г. Лейбніца.
8. Радикально-емпіричні концепції пізнання Дж. Берклі і Д. Юма.
9. Новий соціальний ідеал у філософії Просвітництва.
10. Французькі матеріалісти XVIII ст.

Література: основна [4–11; 18–21; 25; 26; 27];
додаткова [15; 19; 20; 25; 28; 30; 36; 50]

Тема 7. Розвиток філософії у XIX-XX ст.

1. Витоки класичної німецької філософії.
2. Теоретична і практична філософія І. Канта.
3. Філософська система Гегеля та його діалектичний метод.
4. Антропологічний матеріалізм та гуманізм Л. Фейєрбаха.
5. Філософія діалектичного матеріалізму К. Маркса і Ф. Енгельса.
6. Основні етапи еволюції позитивізму.
7. Проблема несвідомого та ірраціонального у “філософії життя” (А. Шопенгауер, Ф. Ніцше, А. Бергсон та ін.).
8. Основні напрями філософії заходу XX ст.:
 - а) екзистенціалізм;
 - б) психоаналіз;
 - в) феноменологія;
 - г) герменевтика;
 - д) релігійна філософія.

Література: основна [4; 14; 15; 17; 18; 20; 22; 25–27; 29];
додаткова [1; 2; 4; 5–8; 10–13; 16; 18; 22–24; 31; 32; 34]

Змістовий модуль III. Українська національна філософія

Зародження філософських ідей серед пращурів сучасних українців (східних подніпровських слов'ян, кочівників Причорномор'я та ін.). Вплив хрещення України-Русі на розвиток філософії. Соціально-філософська думка на Русі в XI-XII ст. (“Руська правда”, “Ізборник”, “Повчання”, “Молильник” та ін. праці). Розвиток філософської думки в Україні у XIII-XVI ст. (ісіхаста, еретики, книжники та ін.). Києво-Могилянська академія як осередок філософії в Україні. Моральна філософія XVIII ст. і бачення нею шляхів досягнення людського щастя. Проблема людини у філософських роздумах Г. Сковороди. Ідея “сродної” праці. Вчення про дві натури і три світи.

Проблема звільнення людини і нації у творах мислителів Кирило-Мефодіївського братства (Т. Шевченка, П. Куліша, М. Костомарова та ін.). Київська релігійно-філософська школа. Філософські ідеї П. Юркевича. Розробка антропологічного принципу та ідея суспільного прогресу у творчості українських соціал-демократів (І. Франка, М. Драгоманова, Л. Українки, М. Грушевського, В. Винниченка та ін.). Подальший розвиток філософської думки в українській діаспорі: український націоналізм (Д. Донцов та ін.); український консерватизм (В. Липинський та ін.). Розвиток філософії в Радянській Україні: “червона професура”, “розстріляне відродження”, “друге відродження” української філософії (П. Копнін та його послідовники). Розвиток філософії у “добу застою” та період “перебудови” (70 – 80-ті роки). Розвиток сучасної української філософії в незалежній Україні.

Тема 8. Традиції та особливості розвитку філософської думки в Україні

1. Розвиток філософської думки в епоху Київської Русі.
2. Філософська культура України у XIV – середині XVII ст.
3. Філософська проблематика Києво-Могилянської академії.
4. Висхідні принципи філософської концепції Г. Сковороди.
5. Проблема звільнення людини і нації у творах мислителів Кирило-Мефодіївського товариства.
6. Київська релігійно-філософська школа.
7. “Філософія серця” П. Юркевича.
8. Філософія українських соціал-демократів XIX – початку XX ст.

9. “Конкордизм” В. Винниченка.
10. Філософська спадщина представників української діаспори.
11. Розвиток філософії в Радянській Україні.

Література: основна [2; 4; 26; 27];
додаткова [39]

Змістовий модуль IV. Онтологія

Проблема єдності і багатоманітності реальності. Людська свідомість як перша реальність для людини. Світ як всеохоплююча реальність. Єдність природи, суспільства і людини, матеріального буття і людського духу. Основні види філософської онтології: ідеалізм (об’єктивний і суб’єктивний) і матеріалізм. Практичні витоки людського поділу реальності на об’єктивну і суб’єктивну. Діалектика сущого (буття) і небуття. Рух як форма існування матеріальної дійсності. Різноманітність форм руху, що пізнаються наукою, і проблема їх класифікації. Людська діяльність як особливий спосіб саморуху об’єктивної та суб’єктивної реальності. Сучасні філософські і наукові уявлення про простір і час (філософські аспекти “теорії відносності” А. Ейнштейна). Простір і час як іманентні форми саморуху об’єктивної реальності, людської практики, споглядання і свідомості. Поняття історичного і соціального простору і часу. Вимушена (невільна) діяльність, відчужена діяльність, самодіяльність.

Свідомість людини як діалектичне співвідношення об’єктивної і суб’єктивної реальності, як духовний спосіб орієнтації людини у реальності буття, що розвивається. Усвідомлення проблеми походження, розвитку і сутності свідомості. Від поняття “душа” до філософської категорії “свідомість”. Матеріалістична та ідеалістична розробки проблеми свідомості. Активність свідомості. Свідомість і самосвідомість (рефлексія). Свідоме, підсвідоме, несвідоме. Свідомість та інтуїція. Види творчості та їхня специфіка. Загадкові й такі, що не мають наукового пояснення, явища людської свідомості і психіки.

Тема 9. Співвідношення свідомості (духу) і матерії

1. Єдність природи, суспільства і людини, матеріального буття і людського духу.
2. Матерія як філософська категорія.
3. Рух, простір і час як форми існування матерії.
4. Рівні організації матерії.

5. Знання як спосіб існування людської свідомості.
6. Свідомість, дух, душа. Від поняття “душа” до філософської категорії “свідомість”.

Література: основна [10; 12; 18];
додаткова [5; 6; 27]

Змістовий модуль V. Гносеологія

Знання як спосіб існування людської свідомості. Предметний характер знання. Загальний зміст пізнавальної діяльності (перехід від незнання до знання й від нього — до нового знання). Проблема визначення меж людського пізнання і самопізнання. Агностицизм і пізнавальний оптимізм. Емпіризм, раціоналізм і практицизм як альтернативні науково-філософські позиції щодо розуміння сутності пізнавального процесу. Принципи сучасної гносеології. Детермінізм та індетермінізм. Рівні і форми пізнавальної діяльності: емпірія (відчуття, сприйняття, уявлення); абстрактне мислення (поняття, судження, умовивід). Форми організації теоретичного знання: ідея, гіпотеза, концепція, теорія, метатеорія.

Об’єктивна реальність як об’єкт пізнання. Неподільність об’єкта і суб’єкта у пізнавальному процесі. Матеріалістичне та ідеалістичне розуміння об’єкта і суб’єкта пізнання. Загальні ознаки науки: наявність предмета, понятійний і категорійний апарат, засоби і методи розв’язання наукових проблем. Системність та істинність знань. Евристичний потенціал наукової методології. Специфіка пізнавальної діяльності у природознавчих, технічних і гуманітарних науках.

Метод як усвідомлений спосіб пізнавальної діяльності. Методи, методологія і методіки. Філософія і методологічний арсенал науки. Методи емпіричного рівня наукових досліджень (спостереження і експеримент). Методи теоретичного рівня досліджень (аналіз, синтез, моделювання та ін.). Співвідношення спеціальних і загальних наукових методів. Основні філософські методи пізнання: метафізика і діалектика.

Істина і правда, заблудження і брехня як критерії оцінки знань. Істина як відповідність пізнання і пізнаваного. Часові, просторові та інші характеристики істини. Істина як передумова, процес і результат перманентного розвитку пізнавального процесу. Критерії істини: емпіричні, логічні (несуперечливість і взаємоузгодженість знань), практичні.

Діалектика як філософське вчення про пізнання і розвиток. Принципи діалектики: всезагального зв'язку між предметами і явищами дійсності та розвитку. Діалектика і метафізика як основні філософські методи пізнання. Історичні форми діалектики: ідеалістична і матеріалістична. Закони діалектики: єдності і боротьби протилежностей, заперечення заперечення, переходу кількісних змін в якісні і навпаки.

Тема 10. Принципи, рівні і методи пізнання

1. Об'єктивна реальність як об'єкт пізнання.
2. Зміст і форми пізнавальної діяльності.
3. Методи наукового пізнання:
 - а) методи емпіричного рівня;
 - б) методи теоретичного рівня;
4. Загальні ознаки науки.
5. Класифікація наук.

Література: основна [5; 18; 20; 27];
додаткова [10; 11; 14; 15]

Тема 11. Вчення про істину та її критерії

1. Філософський зміст категорій, що стосуються оцінки людських знань: "істина", "правда", "заблудження", "хиба", "брехня" та ін.
2. Абсолютна і відносна істина.
3. Критерії істини.
4. Догматизм і релятивізм у тлумаченні істини.

Література: основна [5; 18; 20]; додаткова [10; 14; 15]

Тема 12. Діалектика як філософське вчення про пізнання і розвиток

1. Розвиток діалектичних уявлень про дійсність в історії філософії.
2. Принципи діалектики.
3. Закони діалектики.
4. Основні категорії діалектики.

Література: основна [12];
додаткова [9; 15]

Змістовий модуль VI. Антропологія

Філософська концепція людини — основа наук про людину. Сутність людини. Праця і мова — фактори становлення і розвитку людини. Праця і соціальне в людині. Особа і суспільство. Індивід, індивідуальність, особистість. Типологія особи. Соціальні ролі особи. Відчуження людини і шляхи його подолання. Діалектика взаємодії людини і суспільства. Права і свободи особи як критерій суспільного прогресу. Самореалізація особи в економічній, соціально-політичній і духовній сферах суспільного життя. Смысл життя людини. Самоцінність людського життя. Проблема людського щастя. Аморальність використання людини як засобу.

Практика як спосіб ставлення і відношення людини до світу і до самої себе: суб'єкт-об'єктні і суб'єкт-об'єктні відносини у практиці. Спільне і відмінне у діяльності людини та тваринній життєдіяльності. Загальна структура практичної діяльності: об'єкт, суб'єкт, спосіб, мета, засіб, передумова й умови. Єдність предметно-діяльного формотворення і саморозвитку людини. Діалектика опредметчування і розпредметчування. Діяльність, практика, праця. Типологія видів практики: виробничої, соціальної, політичної, духовної. Ідеальне упередження (антиципація) результатів практики та її соціальних наслідків. Цілепокладання та цілездійснення. Практика як основа і мета розвитку людського пізнання. Практика і творчість. Продуктивне і репродуктивне у практиці. Практичний характер технічної діяльності.

Тема 13. Проблема людини у філософії. Сутність і призначення людини

1. Сутність людини.
2. Фактори становлення і розвитку людини в природному і соціальному світах.
3. Особа, індивід, індивідуальність, особистість.
4. Соціальні ролі особи.
5. Відчуження людини і шляхи його подолання.
6. Смысл життя людини.

Література: основна [9; 11; 12];
додаткова [17]

Тема 14. Практичний спосіб людського буття у природному і соціальному світах

1. Практика як спосіб ставлення і відношення людини до світу і до самої себе.
2. Спільне і відмінне у діяльності людини та тваринній життєдіяльності.
3. Загальна структура практичної діяльності.
4. Типологія видів практики.
5. Практика як творчість і як репродукція.
6. Практика як критерій істини.

Література: основна [15; 21];
додаткова [1; 2; 46]

Змістовий модуль VII. Соціальна філософія

Суспільство як система об'єктивної реальності. Суспільне виробництво людини. Матеріальне і духовне виробництво. Структура суспільно-економічної формації (за К. Марксом). Спосіб матеріального виробництва як конкретно-історичний тип діалектичної єдності продуктивних сил і виробничих відносин. Людина як головна продуктивна сила суспільства. Форми власності, форми організації й управління виробництвом. Виробництво, обмін, розподіл і споживання. Природні передумови, матеріальні та духовні засади людського життя. Стадність, спільність і суспільність. Суспільна свідомість. Потреби, інтереси і цілі людей як аспекти мотивації матеріального і духовного виробництва. Неприпустимість абсолютизації економічного детермінізму як основного принципу при аналізові соціальних процесів.

Історичні форми спільності людей: етнічні, класові, поселенські та ін. Соціальна структура та її елементи. Способи розкриття соціальної структури: етнічний, класовий, поселенський, освітньо-професійний та інші підходи. Стратифікація. Економічна, політична і духовна сфери життя людей. Держава та її форми. Соціальні інститути. Громадянське суспільство і правова держава як пріоритети сучасного політичного розвитку України. Основні види сучасних політичних ідеологій: ліберальна, консервативна, комуністична, соціалістична, націоналістична та ін.

Тема 15. Будова людського суспільства

1. Природні передумови, матеріальні та духовні засади людського суспільного життя.
2. Потреби, інтереси і цілі людей як мотивації матеріального і духовного виробництва.
3. Структура суспільно-економічної формації (за К. Марксом).
4. Історичні форми спільності людей.
5. Соціальна структура суспільства.
6. Суспільна свідомість: будова, структура, рівні і форми.

Література: основна [5–18; 29];
додаткова [1; 2; 46; 47; 51]

Змістовий модуль VIII. Філософія історії

Розвиток суспільства як історія змін в економічній, соціальній, політичній, духовній та інших сферах життя суспільства. Обсяг, характер і форми цих змін. Їх сутність. Еволюційне, інволюційне і революційне у розвитку суспільства і людини. Критерії прогресивного розвитку суспільства. Ідеалістичні, матеріалістичні і теологічні концепції історії людства. Філософське розуміння суспільного розвитку. Суспільство як система, що здатна до саморозвитку. Співвідношення стихійного і свідомого, об'єктивної закономірності і вільної діяльності людей у розвитку суспільства. Фаталістичне уявлення про розвиток історії. Суб'єктивізм і волюнтаризм у суспільному розвитку. Історія суспільства як розвиток діяльності людей, які мають певну мету. Потреби й інтереси як спонукальні мотиви діяльності людей. Історичний результат як підсумок зіткнення різних сил і тенденцій у суспільному розвитку.

Рушійні сили історичного розвитку. Активна і пасивна роль народних мас, соціальних груп (націй, класів), окремих людей в історичному процесі. Співвідношення особистісного і загальнолюдського, класового і національного в історичному процесі. Роль особи в історії. Місце насильства в історії. Гуманізм і антигуманізм.

Історична різноманітність і єдність типів суспільства. Сучасні концепції історичного поступу людства. Ідеї всесвітньої та локальної історії. Формація і цивілізація. Інтернаціоналізація суспільного життя і формування світової спільності вільних націй як становлення всесвітньої історії.

Тема 16. Джерела, спрямованість та рушійні сили історії розвитку людства

1. Сутність, характер, форми розвитку суспільства.
2. Еволюція і революція.
3. Основні концепції історії людства (теологічні, наукові, філософські).
4. Формаційний і цивілізаційний підходи до розвитку людства.
5. Переваги та небезпеки глобалізації.
6. Складнощі прогнозування майбутнього.

Література: основна [5–18; 29];
додаткова [1; 2; 9; 15; 17; 18; 32; 46]

Змістовий модуль IX. Культура та цінності

Поняття “культура”. Матеріальна і духовна культура. Основні духовні цінності і проблема смислу життя людини. Співвідношення матеріальних і духовних (релігійних, політичних, ідеологічних та ін.) цінностей у житті людини. Необхідність пріоритету загальнолюдських цінностей над національно-державними і класовими. Культура і цивілізація. Культура і релігія, культура і філософія. Культура як міра людяності. Свобода і культура. Масова й елітарна культура. Молодіжна культура. Антикультурні прояви у сучасну епоху.

Національна культура. Співвідношення національного і загальнолюдського в культурі. Пріоритет загальнолюдських цінностей. Шляхи відродження української культури. Сучасна цивілізація, її особливості і суперечності. Земна цивілізація перед вибором перспектив розвитку людства. Криза сучасної цивілізації і шляхи її подолання. Глобальні проблеми сучасності — екологічна, енергетична, сировинна, демографічна, продовольча. Проблеми війни і миру. Планетарна спільність історичної долі людей у сучасних умовах.

Тема 17. Філософія та культура

1. Поняття культури. Матеріальна і духовна культура.
2. Співвідношення матеріальних і духовних цінностей у житті людини.
3. Культура і цивілізація.
4. Співвідношення національного і загальнолюдського в культурі.
5. Шляхи відродження української культури.

6. Криза сучасної цивілізації і шляхи її подолання.
7. Глобальні проблеми сучасності.
8. Планетарна спільність історичної долі людей у сучасних умовах.

Література: основна [9; 11; 14; 18; 29];
додаткова [1; 2; 9; 15; 17; 46]

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

1. Структура світогляду.
2. Міфологія як історично перша форма світогляду.
3. Суцільність розуміння філософії як науки і як форми суспільної свідомості.
4. Місце філософії в системі духовної культури.
5. Співвідношення філософії, науки і релігії.
6. Основні ідеї представників мілетської школи.
7. Піфагореїзм як синтез містики, релігії, науки і філософії.
8. Етико-політичні погляди Сократа.
9. Платонівський ідеалізм — вершина античної філософії.
10. Основні ідеї метафізики Аристотеля: вчення про причину, форму і субстрат, Бога як першодвигуна та ін.
11. Основні відмінності між раннім і пізнім стоїцизмом.
12. Етика і фізика епікурейців.
13. Етичне вчення християнства.
14. Специфіка середньовічної філософії Візантії.
15. Арабо-мусульманська і єврейська середньовічна філософія.
16. Середньовічні еретичні рухи.
17. Р. Декарт як засновник філософії раціоналізму.
18. Дж. Локк як засновник концепції класичного лібералізму.
19. Поняття субстанції у філософії Нового часу.
20. Пантеїзм і детермінізм Б. Спінози.
21. Монадологія Г. Лейбніца.
22. Радикальний емпіризм та індетермінізм Д. Юма.
23. Соціально-політична концепція Ж.-Ж. Руссо.
24. “Наївний” матеріалізм XVIII ст. (Гольбах, Ламетрі і Гельвецій).
25. Дідро: спроба синтезу матеріалізму і діалектики.
26. Специфіка деїзму Вольтера.
27. Кондорсе: теорія прогресу у суспільному розвитку.
28. Етика І. Канта.

29. Суб'єктивний ідеалізм і націоналізм Фіхте.
30. Сутність філософії об'єктивного ідеалізму і діалектики Гегеля.
31. Гуманістичні засади філософії Л. Фейєрбаха.
32. Філософія А. Шопенгауера як перша спроба синтезу західної і східної філософських парадигм.
33. Історичне значення марксистської філософії.
34. Теорія суспільно-економічних формацій.
35. Ф. Ніцше і сучасність: суперечка навколо проблеми надлюдини.
36. Специфіка російської філософії. Дві лінії розвитку: релігійна і революційна.
37. Філософські погляди представників Віденського гуртка.
38. Гадамерівське розуміння герменевтики.
39. Сутність феномена постмодернізму у філософії.
40. Ідеї релігійної і національної самобутності українців у творах Г. Смотрицького, М. Смотрицького, С. Зизанія.
41. П. Могила та С. Яворський як визначні представники соціально-політичної, релігійної і філософської думки.
42. Філософсько-історичні дослідження Д. Чижевського.
43. Історіософія М. Грушевського.
44. “Конкордизм” В. Винниченка.
45. Взаємозв'язок емпіричного і теоретичного рівнів пізнання.
46. Метод і методика. Метод і методологія.
47. Основні логічні форми мислення (поняття, судження, умовивід).
48. Практика як головний критерій істини.
49. Діалектика і метафізика як основні філософські методи пізнання.
50. Історичні форми діалектики та її філософських антиподів — софістики, еклектики, метафізики.
51. Специфіка проблематики аналітичної філософії.
52. Вирішення проблеми демаркації між філософією і наукою в неопозитивізмі (за принципом верифікації) і в “критичному раціоналізмі” (за принципом фальсифікації).
53. Сучасні концепції розвитку.
54. Глобальні проблеми сучасності.
55. Релігійно-філософське відродження на початку ХХ ст.
56. Екзистенціальна філософія.
57. Постмодернізм. Проекти перебудови світу.

58. Зміст і форми пізнавальної діяльності.
59. Історичні форми спільності людей.
60. Суспільна свідомість: будова, структура, рівні, форми.
61. Розвиток суспільства: сутність, характер, форми. Еволюція і революція.
62. Захід і Схід — єдність та відмінність стилів філософського мислення.
63. Проблема виникнення нового. Випадковість та інновації.
64. Фактори становлення людини.
65. Свобода вибору шляху розвитку. Проблема відповідальності.
66. Особа і суспільство: форми взаємодії.
67. Сучасні філософські уявлення про простір і час.
68. Світ як всеохоплююча реальність.
69. Людинотворча суть культури.
70. Сучасні теорії політичної системи.
71. Суспільство — система об'єктивної реальності.
72. Природа цінностей.
73. Цінності і сучасність.
74. Природа і людина: спільне та відмінне у життєдіяльності.
75. Проблема “осьового часу” світової культури.
76. Філософія української ідеї.
77. Вчення Будди та ранній буддизм.
78. Проекти перебудови філософії, політики, естетики, мистецтва.
79. Буття як абсолютна передумова і гранична основа світогляду і філософії.
80. Загальна структура практичної діяльності.
81. Види практики.
82. Практика як основа і мета розвитку людського пізнання.
83. Світ як всеохоплююча реальність.
84. Матерія і рух.
85. Рух і саморух.
86. Класифікація форм руху.
87. Простір і час.
88. Знання як спосіб існування людської свідомості.
89. Свідомість і самосвідомість.
90. Проблема визначення меж людського пізнання і самопізнання.
91. Об'єктивна реальність і об'єкт пізнання.
92. Істина. Глобальні системи істини.
93. Критерії та ознаки розвитку.

94. Принципи діалектики.
95. Категорії діалектики.
96. Закони діалектики.
97. Філософські антиподи діалектики.
98. Методи і методики.
99. Методи і методології.
100. Загальні ознаки науки.
101. Природні передумови, матеріальні та духовні засади людського життя.
102. Потреби, інтереси і цілі людей як мотивації матеріального і духовного виробництва.
103. Соціальна структура суспільства.
104. Суспільна свідомість: будова, структура, рівні, форми.
105. Еволюційне, інволюційне і революційне у розвитку суспільства і людини.
106. Суспільство як система, що здатна до самостійного розвитку.
107. Рушійні сили історичного розвитку.
108. Історична різноманітність і єдність типів суспільства.
109. Поняття культури, її види.
110. Культура і цивілізація.
111. Філософська концепція людини — основа наук про людину.
112. Самоцінність людського життя.
113. Ідея всесвітньої історії.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Повсякдення та філософське мислення.
2. Основні функції філософії.
3. Історичні зміни предмета філософії.
4. Основні методи філософії: метафізика і діалектика.
5. Специфіка філософії як форми світогляду.
6. Філософія та наука.
7. Структура філософського знання.
8. Основні історичні типи світогляду.
9. Особливості міфологічного світогляду.
10. Релігійний світогляд, його особливості.
11. Науковий світогляд, його специфіка.
12. Культурно-історичні передумови виникнення філософії.
13. Особливості світоглядних парадигм Сходу і Заходу.

14. Прафілософія Давньої Індії: «Веди» та «Упанішади».
15. Основні ідеї давньоіндійської філософії.
16. Ортодоксальні школи індійської філософії.
17. Неортодоксальні школи індійської філософії.
18. Даосизм.
19. Етичне і соціальне вчення конфуціанства.
20. Характерне для античної філософії.
21. Основні школи досократівської античної філософії.
22. Філософське вчення Сократа.
23. Вчення Платона про ідеї.
24. Платонівська концепція ідеальної держави.
25. Метафізика та логіка Аристотеля.
26. Вчення Аристотеля про державу.
27. Філософські напрями епохи еллінізму.
28. Характер, специфіка і основні ідеї філософії Середньовіччя.
29. Основні етапи розвитку філософії Середньовіччя.
30. Вчення А. Августина.
31. Філософія Фоми Аквінського.
32. Загальна характеристика філософії епохи Відродження: антропоцентризм, пантеїзм, діалектика, натурфілософія, геліоцентризм і вчення про нескінченність Всесвіту.
33. Філософія часів Реформації.
34. Вчення утопічного соціалізму і комунізму епохи Відродження.
35. Проблема методу пізнання у філософії Ф. Бекона.
36. Раціоналізм Р. Декарта.
37. Емпіризм Д. Локка.
38. Поняття субстанції у філософії Б. Спінози і Г. Лейбніца.
39. Агностицизм Д. Берклі і Д. Юма.
40. Французьке просвітництво і матеріалізм XVIII ст.
41. Характерне для класичної німецької філософії.
42. Вчення І. Канта.
43. Філософська система Г. Гегеля, його діалектичний метод.
44. Антропологічний матеріалізм та гуманізм Л. Фейербаха.
45. Характерне для діалектичного матеріалізму.
46. Вчення марксизму про суспільно-економічні формації, революцію і комунізм.
47. Філософські ідеї у творчості мислителів епохи Київської Русі.
48. Філософська культура України XV – середини XVII ст.

49. Головна філософська проблематика Києво-Могилянської академії.
50. Вихідні принципи філософської концепції Г. Сковороди.
51. Філософські ідеї представників Кирило-Мефодіївського товариства.
52. Київська релігійно-філософська школа.
53. “Філософія серця” П. Юркевича.
54. Філософія українських соціал-демократів.
55. “Конкордизм” В. Винниченка.
56. Розвиток української радянської філософії у ХХ ст.
57. Філософська спадщина мислителів української діаспори.
58. Основні етапи розвитку позитивізму.
59. “Філософія життя” (А. Шопенгауер, Ф. Ніцше, А. Бергсон).
60. Філософія психоаналізу (фрейдизм і неофрейдизм).
61. Екзистенціальна філософія.
62. Феноменологія.
63. Герменевтика.
64. Релігійно-філософські напрями ХХ ст.
65. Світ як всеохоплююча реальність.
66. Сучасні філософські уявлення про простір і час.
67. Матерія і форми її існування.
68. Свідомість, підсвідоме, несвідоме, надсвідоме.
69. Знання як спосіб існування людської свідомості.
70. Рівні і форми пізнавальної діяльності.
71. Форми організації теоретичного знання.
72. Об’єкт і суб’єкт пізнавального процесу.
73. Методи емпіричного рівня наукових досліджень.
74. Методи теоретичного рівня.
75. Єдність логічного та історичного, абстрактного та конкретного у філософії.
76. Детермінізм та індетермінізм.
77. Істина та її критерії.
78. Філософська концепція людини.
79. Біологічні і соціальні фактори становлення людини.
80. Особа і суспільство: форми взаємодії.
81. Практика: типологія видів.
82. Суспільство як система об’єктивної реальності.
83. Структура суспільно-економічної формації (за К. Марксом).
84. Історичні форми спільності людей.

85. Економічна, політична і духовна сфери життя людей.
86. Соціальна структура та її елементи.
87. Держава та її форми.
88. Громадянське суспільство і правова держава.
89. Сучасні політичні ідеології.
90. Соціальні інститути.
91. Суспільна свідомість.
92. Цілі, потреби й інтереси людей.
93. Ідеалістичні, матеріалістичні і теологічні концепції історії людства.
94. Еволюція і революція як основні моделі розвитку.
95. Рушійні сили історичного розвитку.
96. Діалектика: етапи розвитку.
97. Закони і принципи діалектики.
98. Основні категорії діалектики.
99. Аксиологія як філософське вчення про цінності.
100. Культура і цивілізація.
101. Сучасна цивілізація: її особливості і суперечності.
102. Переваги і загрози глобалізації.
103. Глобальні проблеми сучасності.
104. Людинотворча суть культури.
105. Природа духовних і матеріальних цінностей.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Алексеев В. П.* Філософія: Учебник. — 2-е изд. — М., 1999.
2. *Архіпова О. П.* та ін. Від витоків до сер. XIX століття: Короткий довід з історії філософії. — К., 1997.
3. *Белова Т. Н.* Введение в философию: Учеб. пособие. — К., 1998.
4. *Бичко А. К.* та ін. Історія філософії: Підручник. — К., 2001.
5. *Бичко І. В.* та ін. Філософія: Курс лекцій. — 2-е вид. — К., 1994.
6. *Бичко І. В.* та ін. Філософія: Підручник. — К., 2001.
7. *Бучил Н. Ф.* и др. Філософія: Учеб. пособие. — М., 1998.
8. *Горак Г. І.* Філософія: Курс лекцій. — К., 1998.
9. *Горлач М. І.* та ін. Філософія: Підручник. — Харків, 2000.
10. *Губерський Л. В.* та ін. Філософія. — К., 2000.
11. *Гурина М.* Філософія: Учеб. пособие. — М., 1998.
12. *Діденко В. Ф.* Філософія: проблеми, категорії, теорії. — К., 1996.

13. *Золотухина-Аболина Е. В.* Страна философия (Кн. для школьников и студентов). — Ростов н/Д., 1995.
14. *Крапивенский С. Э.* Общий курс философии. — Волгоград, 1999.
15. *Лавриненко В. Н.* Философия: Учебник. — 2-е изд. — М., 1998.
16. *Лазарев В. Ф.* и др. Философия: Учеб. пособие. — Симферополь, 1999.
17. *Лях В. В., Пузенко В. С.* (упорядники). Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрямки: Хрестоматія. — К., 1996.
18. *Надольный И. Ф.* (ред.) Філософія: Навч. посіб. — К., 1997.
19. *Невлева И. М.* Философия: Учеб. пособие. — М., 1998.
20. *Причепій Є. М.* та ін. Філософія: Посіб. для студентів вузів. — К., 2001.
21. *Радугин А. А.* Философия. — 2-е изд. — М., 1997.
22. *Рассел Б.* Історія західної філософії. — К., 1995.
23. *Смирнов И. Н.* и др. Философия: Учебник. — 2-е изд. — М., 1998.
24. *Спиркин А. Г.* Философия: Учебник. — М., 2000.
25. *Стратон Р.* Коротка історія новітньої філософії: Від Декарта до Вітгенштейна. — К., 1998.
26. *Таранов П. С.* Антология мудрости: 120 философов: В 2 т. — Симферополь, 1997.
27. *Таранов П. С.* Многоликая философия: В 2 т. — Донецк, 1998.
28. *Харин Ю. А.* (ред.) Философия: Учеб. пособие. — Минск, 1998.
29. *Щёкин Г. В.* Социальная философия истории (теория социального развития): Монография. — К., 1996.

Додаткова

1. *Андрущенко В. П.* Історія соціальної філософії (Західноєвропейський контекст): Підручник. — К., 2000.
2. *Андрущенко В. П.* та ін. Сучасна соціальна філософія: Курс лекцій. — 2-ге вид. — К., 1996.
3. *Аристотель.* Сочинения: В 4 т. — М., 1975–1983.
4. *Бергсон А.* Два источника морали и религии. — М., 1994.
5. *Бердяев Н. А.* О назначении человека. — М., 1993.
6. *Бердяев Н. А.* Философия свободы. Смысл творчества. — М., 1994.
7. *Беркли.* Сочинения. — М., 1978.
8. *Буржуазная* философская антропология XX века. — М., 1986.
9. *Вебер М.* Образ общества: Избранное. — М., 1994.

10. Вебер М. Протестантська етика і дух капіталізму. — К., 1994.
11. Вико Д. Основания новой науки об общей природе наций. — М.; К., 1994.
12. Виндельбанд В. Избранное. Дух истории. — М., 1995.
13. Витгенштейн Л. Философские работы. — Ч.1. — М., 1994.
14. Гадамер Х.-Г. Истина и метод. Основы философской герменевтики. — М., 1988.
15. Гегель Г. В. Ф. Философия истории. — СПб., 1993.
16. Гейзенга Й. Номо Iudens. — К., 1994.
17. Гердер И. Г. Идеи к философии истории человечества. — М., 1977.
18. Гумилев Л. Н. Этногенез и Биосфера Земли. — М., 1993.
19. Гусев В. І. Західна філософія Нового часу (XVII-XVIII ст.): Підручник. — К., 1997.
20. Декарт Р. Сочинения: В 2 т. — М., 1989–1994.
21. Диоген Лаэртский. О жизни, учениях и изречениях знаменитых философов. — М., 1998.
22. Дюркгейм Э. О разделении общественного труда. Метод социологии. — М., 1991.
23. Калицький А. Марксизм і стрибок у царство свободи: історія комуністичної утопії. — К., 1999.
24. Камю А. Бунтующий человек. — М., 1990.
25. Кант И. Критика чистого разума. — Минск, 1998.
26. Кант И. Собрание сочинений: В 8 т. — М., 1994.
27. Крапивенский С. Э. Социальная философия. — 4-е изд. — М., 1998.
28. Локк Д. Сочинения: В 3 т. — М., 1985–1988.
29. Лосев А. Ф. Философия, мифология, культура. — М., 1991.
30. Марков Б. В. Философская антропология: очерки истории и теории. — СПб., 1997.
31. Маркс К. Економічно-філософські рукописи // Маркс К., Енгельс Ф. Твори. — 2-е вид. — Т.3.
32. Мотрич Н. С. Социальная философия: Курс лекций. — К., 1998.
33. Несторенко В. Г. Вступ до філософії: онтологія людини. — К., 1995.
34. Ницше Ф. Сочинения: В 2 т. — М., 1990.
35. Павленко Ю. Історія світової цивілізації. Соціокультурний розвиток людства. — К., 1996.
36. Паскаль Б. Мысли. — М., 1995.

37. Платон Апология Сократа. — М., 1999.
38. Платон. Сочинения: В 4 т. — М., 1990–1994.
39. Попов Б. В. (ред.) Феномен нации: основа жизнедеятельности. — М., 1998.
40. Поттер К. Відкрите суспільство та його вороги. — Т.1: У полоні платонівських чар. — К., 1994.
41. Поттер К. Відкрите суспільство та його вороги. — Т.2: Спалах пророцтва: Гегель, Маркс та послідовники. — К., 1994.
42. Проблема человека в западной философии. — М., 1988.
43. Радхакришнан С. Индийская философия: В 2 т. — М., 1993.
44. Рассел Б. Человеческое познание. Его сфера и границы. — К., 2001.
45. Философия культуры. — М., 1998.
46. Сорокин П. Человек, цивилизация, общество. — М., 1992.
47. Тойнбі А. Дж. Дослідження історії: В 2 т. — К., 1995.
48. Чуешов В. И. Введение в современную философию: Учеб. пособие. — Минск, 1997.
49. Шпенглер О. Закат Европы: Очерки морфологии мировой истории: В 2 т. — М., 1998.
50. Ясперс К. Всемирная история философии: Введение. — СПб., 2000.
51. Ясперс К. Смысл и назначение истории. — М., 1991.
52. Антология мировой философии: В 4 т. — М., 1969.
53. Читанка з історії філософії: У 6 кн. / За ред. Г. Волинки. — К., 1991–1993.
54. Мифология древнего мира. — М., 1977.
55. Асмус В. Ф. Античная философия. — М., 1976.
56. Чаньшиев А. Н. Курс лекций по древней философии. — М., 1981.
57. Лукреций. О природе вещей. — М., 1958.
58. Августин А. Исповедь. — М., 1991.
59. Соколов В. В. Средневековая философия. — М., 1979.
60. Чаньшиев А. Н. Курс лекций по древней и средневековой философии. — М., 1991.
61. Бруно Д. Диалоги. — М., 1949.
62. Бруно Д. О героическом энтузиазме. — М., 1953.
63. Горфункель А. Х. Философия эпохи Возрождения. — М., 1980.
64. Бэкон Ф. Новый органон: Соч.: В 2 т. — М., 1972.
65. Декарт Р. Рассуждения о методе: Соч.: В 2 т. — М., 1989.
66. Гоббс Т. Левиафан: Избр. произв.: В 2 т. — М., 1989.

67. *Соколов В. В.* Европейская философия XV–XVII в.в. — М.,1984.
68. *Кузнецов В. Н.* Французский материализм XVIII ст. — М.,1991.
69. *Фейербах Л.* Избр. филос. произв. — М.,1955.
70. *Гулыга А. В.* Немецкая философия. — М.,1968.
71. *Кузнецов В. Н.* Немецкая классическая философия. — М.,1968.
72. *Шопенгауэр А.* Афоризмы и максимы. — Ленинград, 1991.
73. *Сартр Ж.-П.* Стена. — М.,1991.
74. *Золотов А. Ф., Мельвиль Ю. К.* Буржуазная философия середины XIX — нач. XX в. — М.,1988.
75. *Хрестоматія з історії української філософії.* — К.,1993.
76. *История философии в кратком изложении.* — М.,1991.

МАУП

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Тематичний план дисципліни “Філософія”	4
Зміст дисципліни “Філософія”	5
Теми рефератів.....	19
Питання для самоконтролю.....	22
Список літератури.....	25

Відповідальний за випуск	<i>А. Д. Вегеренко</i>
Редактор	<i>О. М. Коваленко</i>
Комп’ютерне верстання	<i>О. А. Варваріна</i>

Зам. № ВКЦ-4578

Формат 60 84/16. Папір офсетний.
Друк ротатійний трафаретний. Наклад 50 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»
03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. XX

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб’єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008*